

https://doi.org/10.31516/2410-5333.053.07

УДК 01:378.147](045)

Є. М. Тодорова, кандидат педагогічних наук, доцент, Харківська державна академія культури, м. Харків

todorovaEN@gmail.com

https://orcid.org/0000-0001-577-9160

БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Розглянуто зміни, які відбуваються в освітній сфері загалом й інформаційно-бібліотечної діяльності зокрема, їхній вплив на зміст, завдання, методику та навчально-методичне забезпечення бібліографічної підготовки студентів факультету соціальних комунікацій Харківської державної академії культури. Акцентовано на необхідності забезпечення відповідного змісту та структури бібліографознавчих навчальних дисциплін рівневі й вимогам сучасного стану бібліографознавства як науки. Зазначено, що нині навчальний план підготовки інформаційно-бібліотечних та інформаційно-документних фахівців неповною мірою задовольняє вимоги сучасного інформаційного суспільства й відповідає змінам у системі документних комунікацій як складової системи комунікацій.

Ключові слова: *бібліографознавство, теорія, історія, організація, методика, технологія, система документних комунікацій, бібліографознавча підготовка студентів.*

Е. Н. Тодорова, кандидат педагогических наук, доцент, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

БИБЛИОГРОВОЕДЕНИЕ В СИСТЕМЕ СОЦИАЛЬНО-КОММУНИКАЦИОННЫХ УЧЕБНЫХ ДИСЦИПЛИН

Рассмотрены изменения в сфере образования в целом и информационно-библиотечной деятельности в частности, их влияние на содержание, задачи, методику и учебно-методическое обеспечение библиографической подготовки студентов на факультете социальных коммуникаций Харьковской государственной академии культуры. Отмечена необходимость обеспечения соответствия содержания и структуры библиографоведческих учебных дисциплин уровню и требованиям современного состояния библиографоведения как науки. Подчеркивается, что действующий в настоящее время учебный план подготовки информационно-библиотечных и информационно-документальных специалистов не в полной мере соответствует требованиям современного информационного общества, изменениям в системе документальных коммуникаций как составной части системы социальных коммуникаций.

Ключевые слова: *библиографоведение, теория, история, организация, методика, технология, система документальных коммуникаций, библиографоведческая подготовка студентов.*

Ye. M. Todorova, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Information Science, Library Science and Archive Studies, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

BIBLIOGRAPHY STUDIES IN THE SYSTEM OF SOCIAL AND COMMUNICATIVE ACADEMIC DISCIPLINES

The aim of this paper is to analyze the impact of technological changes taking place in the modern information society, the sphere of education and the system of document communications on training students in bibliography studies (speciality 029 “Information Science, Library Science and Archive Studies”).

Research methodology. The author analyzes the contents of nine publications including textbooks, monographs, scientific papers and collections. In the process of research, the following general scientific and special methods have been used: analysis, synthesis, generalization, logical, structural-functional, genetic methods, and others.

Results. The development of the information society changes certain traditional insights into the content, structure, tasks, methods and technology of training, makes new demands both on the content of the curricula and on the structure and content of the disciplines themselves.

Bibliography studies as one of the major special disciplines of the current curriculum 029 “Information Science, Library Science and Archive Studies” are relevant, taking into account the objective and subjective reasons related to the substantiation of new scientific concepts, implementation of new technologies into practical bibliography, especially regarding the bibliographic description and use of electronic documents. Bibliography studies support the training of future specialists not only in the library sphere, but also in the book, information, archive, museum, editorial-and- publishing fields.

Despite the current changes, bibliography studies remain the traditional science of bibliography, which explores the methods, processes, results and conditions of the effectiveness of bibliographic activities. The components of bibliography studies are as follows: theory, history, methodology (technology) and organization of bibliography. Accordingly, all these components should be reflected in the academic disciplines. Unfortunately, these requirements are not always taken into account when developing curricula, in particular the curriculum for the speciality 029 “Information Science, Library Science and Archive Studies”. Thus, Theory of Bibliography is not studied at the beginning of the course, but at the end of it after Methodology and Organization of Practical Bibliography Activities, and for the teaching of History of Bibliography and sector bibliographic disciplines academic hours are not provided for by the curriculum.

Insufficient attention is also paid to the bibliographic disciplines in the curricula of specialization 029 “Information and Documentation Work” and speciality 027 “Museum Studies, Preservation of Historical and Cultural Heritage”.

Novelty. The author has analyzed the curricula of the speciality 029 “Information Science, Library Science and Archive Studies” and speciality 027 “Museum Studies, Preservation of Historical and Cultural Heritage” in the context of adding to them the academic disciplines of the integrated science “Bibliography studies” as well as the need to teach all future specialists in document and information sphere in these disciplines.

The practical significance. The author suggests revising the curricula in order to optimize them and bring into accordance with the current state of the development of bibliography studies as a science, document information sphere as an integral part of the system of social communications.

Keywords: *bibliography studies, theory, history, organization, methods, technology, system of document communications, the course of bibliography studies for students.*

Постановка проблеми. Розглядаючи проблеми вдосконалення будь-якого напрямку фахової підготовки, нині слід зважати на процеси, що відбуваються в освітній сфері загалом. Інформаційно-бібліотечна освіта не може бути ґрунтовно вивчена ізольовано від освітнього інституту суспільства. Незмінно, з моменту свого виникнення, вона запозичувала організаційні основи, педагогічні технології, методики організації навчального процесу та ін. з інституту освіти, що мав специфічні ознаки, які залежали від соціального оточення. В історичному аспекті вона є елементом освітянської системи й функціонально орієнтована на підготовку кадрів для певної сфери, має певні особливості становлення, функціонування та розвитку. В онтологічному аспекті вона — одна із систем, яка забезпечує бібліотечну сферу, тому є складовою іншого соціального інституту, розвивається й функціонує відносно самостійно порівняно зі спорідненою освітянською системою. Зрозуміти сутність того, що відбувається у сфері інформаційно-бібліотечної освіти, можливо тільки в тому разі, якщо розглядати її в усіх системних відношеннях і з урахуванням особливостей, зумовлених процесами саморозвитку.

Формування інформаційного суспільства змінює певні традиційні уявлення про зміст, структуру, завдання, методики й технології навчання, його методико-педагогічне забезпечення, вимоги, передусім до викладачів і певною мірою до тих, хто навчається.

Професіоналізм сучасного інформаційно-бібліотечного працівника передбачає вибір правильної траєкторії розвитку в умовах змін у внутрішньому та зовнішньому середовищах бібліотек.

Професійна освіта бібліотекарів зумовлена трансформаційними змінами в бібліотечному соціальному інституті, у процесі еволюції якого сформовано нові соціальні ознаки, що відповідають інформаційному та когнітивному рівневі розвитку соціальних комунікацій. Одна справа — бібліотекар, котрий працює з документами, їх структурами, масивами, технологіями збору, зберігання, розповсюдження тощо. Інша — бібліотечно-інформаційний фахівець, який працює в електронному оточенні гібридного або інформаційного простору, застосовуючи все розмаїття інформаційних технологій для надання відомостей про інформацію, документи, знання за допомогою різних носіїв. І зовсім інша — медіабібліотекар, котрий є інженером знань, оперує когнітивни-

ми структурами, навчає користувачів роботі з ними, аналізує документалізовані ресурси в будь-якій формі та презентує їх для задоволення різних потреб у будь-яких сферах діяльності, на будь-якому рівні її організації.

Зміна функціональної структури бібліотеки відповідає організаційним, технологічним перетворенням: бібліотека гібридна, електронна (цифрова), бібліотека-медіацентр (культурно-освітньо-інформаційний центр).

Розвиток документально-комунікативної сфери суспільства, активізоване впровадження нових інформаційних технологій потребують створення гнучкої та скоординованої системи підготовки сучасного бібліотечно-інформаційного фахівця.

Формування системи електронних інформаційних комунікацій кардинально змінює ситуацію щодо збору, зберігання та оброблення інформації. Технологію глобальних комп'ютерних мереж, що стрімко розвиваються, формують в інформаційній сфері нову систему відносин, які відображають реалії технічного рівня сучасного людства. Інтенсивність змін значною мірою зумовлена тим великим значенням, якого набуває інформація в постіндустріальному суспільстві, за таких умов вона стає головним і товаром, і ресурсом, й інструментом водночас.

Мета статті — проаналізувати вплив технологічних змін, що відбуваються в сучасному інформаційному суспільстві, освітній сфері та системі документних комунікацій, на бібліографознавчу підготовку студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Бібліографознавча підготовка майбутніх фахівців документно-інформаційної та інформаційно-бібліотечної сфери досліджена, на нашу думку, недостатньо ґрунтовно. Проблеми розроблення професіограми бібліографа, вимоги до його знань, умінь і навичок розглядали В. П. Леонов, І. Г. Моргенштерн, А. С. Чачко, М. Г. Вохришева. Психологічні й етичні якості, притаманні бібліографам, аналізували Т. Добко, С. Єзова та ін.

Про вплив змін, які відбуваються в сучасній бібліографознавчій науці, на викладання бібліографознавчих дисциплін неодноразово зазначали О. П. Коршунов (Коршунов, Леликова и Лиховид, 2014), Е. К. Беспалова (2003), Т. А. Новожонова (2008), Г. Зленко (2007).

Предмет бібліографознавства як навчальної дисципліни, його мету, завдання, структуру детально проаналізовано в передмовях до підручників і навчальних посібників для студентів вищих навчальних закладів, авторами яких є М. Г. Вохришева (2004), О. П. Коршунов (2014), І. Г. Моргенштерн (2005), Г. М. Швецова-Водка (2011).

Необхідність бібліографознавчої підготовки студентів усіх спеціальностей і спеціалізацій документно-інформаційної сфери переконливо довів видатний учений, фундатор сучасної науковообґрунтованої теорії бібліографії О. П. Коршунов (2006).

Виклад основного матеріалу дослідження. З точки зору актуалізації навчального процесу наука повинна постійно стимулювати педагогічну практику. Предмет викладання має перспективу постійно збагачуватися, всотувати й органічно перетворювати для досягнення своєї мети здобутки наукового знання.

Система викладання повинна містити всі науково значимі досягнення, щоб уникнути обмеженості розвитку майбутнього фахівця.

Бібліографознавство як наука на початку ХХІ ст. має певні досягнення, але проблема підготовки кадрів вищої кваліфікації набула актуальності у зв'язку з об'єктивними та суб'єктивними причинами, пов'язаними не лише з обґрунтуванням нових наукових концепцій, але й із запровадженням нових технологій, що зумовило необхідність розгляду нових процесів і створення інших, можливо, принципово інших концепцій. Наприклад, трансформуються уявлення про об'єкт бібліографування, зокрема винахід електронної книги змінив уявлення про методику бібліографування, саме поняття методики в бібліографії має змінити системне розуміння технології тощо (Беспалова, 2003, с. 18).

Бібліографознавство є однією з базових спеціальних дисциплін, які забезпечують підготовку фахівців з книжкової, бібліотечної, інформаційної й архівної справ.

Бібліографознавство — це наука про бібліографію, тобто науководослідна галузь, яка вивчає методи, процеси, результати, умови ефективності бібліографічної діяльності, а також теорію, історію, методологію, технологію, методику й організацію бібліографії. Отже, складовими бібліографознавства є теорія, історія, методика (технологія) та організація бібліографії, які можна розглядатися як окремі розділи бібліографічної науки, а викладати як у курсі однієї навчальної дисципліни, так і в окремих.

Структура бібліографознавства складна, тому його вивчають у межах кількох навчальних дисциплін. Серед них важливе місце належить засвоєнню теоретичного розділу бібліографознавства. Г. М. Швецова-Водка вважає доцільним такий підхід: спочатку студенти опановують сучасну систему понять, яку розробило бібліографознавство, а потім на її основі ознайомлюються із сучасним станом розвитку бібліографії. І тільки після цього вивчатимуть історію бібліографії, особливості організації та методики бібліографічної роботи бібліотек або інші розділи бібліографознавства. У такому разі теоретичний розділ буде пер-

шим у навчальній дисципліні, яка започатковує засвоєння бібліографії (Швецова-Водка, 2011, с. 8).

Погоджуючись із пропозицією відомого українського бібліографознавця, професора Рівненського гуманітарного університету, викладемо власне бачення щодо бібліографознавства як навчальної дисципліни соціально-комунікаційного циклу.

Курс «Організація та технологія бібліографічної діяльності» починає бібліографічну підготовку студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (спеціалізація «Бібліотечно-інформаційна діяльність»), викладається протягом 4 та 5 семестрів, містить 40 лекційних і 20 семінарських год., а також 60 год. практичних занять. Самостійна робота становить 60 год. Формами контролю є залік у 4 семестрі та іспит у 5.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні в студентів фахового розуміння важливих проблем бібліографічної діяльності, сприянні ефективному засвоєнню бібліографічної роботи, питань її організації й управління, технології створення довідково-бібліографічного апарату, процесів бібліографування та бібліографічного обслуговування, підвищенні інформаційної культури бібліотекарів і читачів.

Завданнями курсу є:

- розкриття особливостей бібліографічної діяльності як системи: її функцій, структури, основних процесів та видів;
- надання знань про об'єкт, предмет, напрями, методи й міждисциплінарні зв'язки бібліографічної діяльності як науково-практичної та навчальної дисципліни;
- ознайомлення студентів з базовими поняттями бібліографічної діяльності;
- надання відомостей про систему знань з методики, організації, управління й технології бібліографічної роботи бібліотек;
- допомога в засвоєнні технології формування довідково-бібліографічного апарату в бібліотеках різних типів і видів, його еволюціонування в умовах електронного середовища;
- підготовка до професійного здійснення процесів пошуку, аналітико-синтетичного оброблення документів;
- навчання технології створення бібліографічних посібників різних типів і видів;
- ознайомлення зі специфікою довідково-бібліографічного обслуговування та бібліографічного інформування, поширення бібліографічних знань, підвищення інформаційної культури бібліотекарів і читачів та реклами інформаційних ресурсів, продуктів і послуг;

- розкриття перспектив удосконалення бібліографічної роботи в Україні за умов використання комп'ютерних та інтернет-технологій;
- надання знань з технології обліку, планування та звітності бібліографічної роботи тощо.

Теорія є уявним відтворенням (моделлю) будь-якого об'єкта та його пояснення, на якій базується наукове знання. Навчальне пізнання бібліографії розпочинається з вивчення й розуміння її теоретичної моделі, яку визначають викладення сутності бібліографії, її поняттєвого апарату, характеристики бібліографічної інформації як основи бібліографії, її якості, форми існування та функції, ознайомлення з основними видами бібліографії, з'ясування системних зв'язків бібліографії та її ролі в сучасному світі (Моргенштерн, 2005, с. 12).

Теорія бібліографії викладається для студентів усіх спеціалізацій спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в курсі «Бібліографознавство» протягом одного семестру (шостого). На денному відділенні передбачено 34 аудиторні години, з них – 20 лекційних, 6 семінарських, 8 практичних. На самостійну роботу відведено 56 год. Формою контролю є іспит у 6 семестрі. Як зазначалося вище, теорія бібліографії є лише однією з чотирьох складових наукової дисципліни «Бібліографознавство», тому нелогічно й неправильно використовувати ці терміни як синоніми.

Метою навчальної дисципліни є формування в студентів фахового розуміння бібліографічної теорії; сприяння ефективному засвоєнню її основних термінів, положень та явищ бібліографічної практики, питань еволюції уявлень про бібліографію, її структури й системних зв'язків, суті бібліографічної інформації (БІ), бібліографічної діяльності як системи та елементів бібліографознавства як наукової дисципліни; методології бібліографії та бібліографознавства.

Завдання курсу:

- означити еволюцію уявлень про бібліографію;
- розглянути поняттєвий апарат, структуру та системні зв'язки бібліографії;
- надати знання про суть бібліографічної інформації, її структуру, форми, властивості, якості й суспільні функції;
- визначити документально-бібліографічні потреби як причину виникнення основних суспільних функцій БІ;
- дослідити бібліографічну діяльність, її структуру, класифікацію;
- ознайомити студентів з інфраструктурою бібліографії;
- розкрити генезис бібліографічної наукової думки в Україні й за кордоном;

- визначити предмет, об'єкт, структуру й місце бібліографознавства в системі суміжних галузей знань;
- надати студентам знання з методології бібліографії та бібліографознавства;
- проаналізувати систему інформаційно-бібліографічного забезпечення бібліографознавства тощо.

Хибним рішенням, на нашу думку, є вивчення теорії бібліографії після практичної бібліографічної діяльності, оскільки складно пояснити студентам основні напрями бібліографічної роботи, якщо вони не опанували викладених вище понять.

Після здобуття Україною незалежності студенти всіх спеціалізацій спеціальності 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» почали вивчати предмет «Історія української бібліографії». Доцент Є. М. Тодорова підготувала три редакції програм, навчально-методичні матеріали, тестові завдання, а також конспект лекцій, тобто курс був повністю забезпечений усією необхідною навчально-методичною документацією. На жаль, з невідомих авторові причин новий навчальний план спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» не передбачає вивчення означеної дисципліни. Сподіваючись на усунення цієї помилки, представимо основні елементи вказаної частини «Бібліографознавства».

Викладення курсу передбачалося в 6 семестрі після практичної, але перед теоретичною частиною предмета. Курс складався з 18 лекційних год., 10 – семінарських, 4 – практичних занять, 40 – самостійної роботи. Вивчення курсу завершувалося заліком у 6 семестрі.

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів фахового вирішення ключових проблем історії бібліографії, сприяння її ефективному розумінню як соціального явища, питань організації та трансформації основних видів у різних соціально-політичних умовах, починаючи з 1991 р.

Завдання курсу:

- а) надати студентам теоретичні знання, що забезпечать фундаментальність їхньої підготовки;
- б) розкрити конкретно-історичну зумовленість бібліографії як соціального явища залежно від особливостей історичного розвитку України;
- в) розглянути основні етапи формування організаційної структури бібліографії та систему бібліографічних ресурсів з метою їхнього ефективного використання під час обслуговування споживачів бібліографічної інформації на сучасному етапі;

г) здобути основні знання щодо:

- особливостей формування основних видів бібліографії з часів Київської Русі до грудня 1991 р. залежно від конкретно-історичних умов розвитку країни;
- особливостей кожного етапу формування української бібліографії в її конкретно-історичному контексті;
- історичної правди щодо «білих плям» української бібліографії;
- діяльності видатних українських бібліографознавців та бібліографів;
- структури й особливостей бібліографічних ресурсів, створених у минулому;
- можливостей їхнього використання в сучасному бібліографічному обслуговуванні споживачів інформації;
- організації бібліографії на кожному етапі її формування.

Нині актуальною є проблема співвідношення професійних і галузевих знань, необхідних інформаційно-бібліотечному працівникові не лише для виконання запитів користувачів, а й для відбору документів для комплектування фондів, каталогізації та систематизації, управління галузевими фондами, навчання користувачів джерелами інформації з конкретних тем і довідково-бібліографічного обслуговування (Тодорова, 2017).

Частково цю проблему можна подолати завдяки підготовці за означеними спеціалізаціями студентів, котрі вже матимуть будь-яку іншу вищу освіту. Надзвичайно прикро, що в навчальному плані 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» вилучили важливу навчальну дисципліну «Бібліографічні ресурси», яка потребувала певного доопрацювання, збільшення інформаційної складової й різноаспектного розгляду сучасних електронних джерел інформації. Але зовсім відмовитися від її викладання, на нашу думку, не лише нелогічно, але й хибно.

Перспективи бібліографознавства як загальнопрофесійної навчальної дисципліни вперше визначив відомий бібліографознавець, фундатор теорії бібліографії О. П. Коршунов. Він наголосив, що означена проблема є найважливішою та спричиняє непорозуміння у сфері навчальної форми існування сучасного загального бібліографознавства.

Нині система документальних комунікацій набула значних масштабів, охоплює всі сфери людського життя, постійно ускладнюється, зокрема й через удосконалення старих і винахід нових технологічних засобів фіксації інформації на матеріальних носіях. Така складна система самостійно успішно функціонувати не може, тому створено кілька

суспільних інституцій, призначених для забезпечення її роботи: бібліотечну справу, бібліографію, редакційно-видавничу справу, книжкову торгівлю, діяльність Книжкової палати, архівну, музейну, діяльність органів НТІ.

Змістовно-дисциплінарну диференціацію будь-якої професійної освіти загалом визначають три головні складові: професія – спеціальність – спеціалізація. У цій системі провідним системоутворюючим елементом є професія (фах), тому саме вона визначає зміст і межі відповідної системи професійної освіти. У кожній такій системі головним елементом, який надає цінності системі, є загальнопрофесійна підготовка, що забезпечується відповідними загальнопрофесійними дисциплінами (Коршунов, 2006).

Спеціальність 029 називається «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Слід усвідомити професійну цілісність системи документальних комунікацій (СДК), зрозуміти, що фахівці всіх суспільних інститутів (бібліотекарі, бібліографи, видавці, книготорговці, архівісти, інформатори, музейні працівники) – це люди однієї професії. Їх об'єднує єдина професійно-функціональна місія – забезпечувати функціонування системи документальних комунікацій, тобто створювати, зберігати, розповсюджувати документи, полегшити їхнє використання споживачами інформації. У цьому сенсі професія поки що не має назви, пропонують кілька, наприклад, документаліст, документатор, документолог та ін., але вони не набули поширення, тому О. П. Коршунов (2006, с. 48) запропонував об'єднуючу назву – працівник системи документальних комунікацій.

За таких умов уся структура професійної документально-інформаційної освіти стає цілісною. Вона містить загальнопрофесійну підготовку, у межах якої всі майбутні працівники системи документальних комунікацій однаково вивчають загальнопрофесійні дисципліни (наприклад, теорію соціальних комунікацій, документологію тощо), а згодом матимуть спеціальну підготовку в межах спеціальності та спеціалізації.

Таким чином, бібліографознавство є загальнопрофесійною дисципліною. Цей факт зумовлений особливим станом бібліографії серед означених вище інститутів, що забезпечують функціонування СДК. Бібліографія в цій системі не має власної організаційної оформленості, їй властиві лише організаційно оформлені суспільні інститути, у яких вона виконує основні вторинно-документальні (бібліографічні) функції.

Усі суспільні інститути в системі документальних комунікацій мають власні бібліографічні підрозділи, які можна означити так: бібліо-

течна, видавнича, книготорговельна, державна, науково-інформаційна, архівна, музейна бібліографія. Кожний бібліографічний підрозділ створює предметну галузь відповідних спеціальних навчальних дисциплін часткового бібліографознавства, покликаних брати участь у спеціальній підготовці працівників системи документальних комунікацій відповідного профілю.

Вторинно-документальний рівень систем створює єдину предметну галузь загального бібліографознавства як загальнопрофесійної навчальної дисципліни. Ідеться про те, що в освітньому процесі ЗВО, який забезпечує професійну підготовку фахівців для кожного з названих документально-інформаційних суспільних інститутів, загальне бібліографознавство має надавати знання, необхідні всім майбутнім працівникам різних підрозділів системи документальних комунікацій.

Навчальний план спеціалізації «Інформаційна та документаційна діяльність» передбачає викладання дисципліни «Бібліографознавство» одночасно і в тому самому обсязі, що й спеціалізації «Інформаційна та бібліотечна діяльність». Оскільки цей курс спрямований лише на вивчення теорії бібліографії, студенти першої спеціалізації не матимуть змоги ознайомитися з практичними процесами бібліографічної діяльності: формуванням довідково-бібліографічного (довідково-пошукового) апарату, бібліографуванням, бібліографічним інформуванням, довідково-бібліографічним обслуговуванням та ін., що, безумовно, надзвичайно важливо для їхньої подальшої професійної діяльності. Але навчальний план спеціальності 027 «Музезнавство, пам'яткознавство» не передбачає вивчення основ бібліографознавства, як це відбувалося кілька років тому.

Висновки. Отже, для підвищення ефективності та якості бібліографічної підготовки майбутніх фахівців соціально-комунікаційної сфери необхідно:

- негайно переглянути й доопрацювати існуючі навчальні плани, передбачивши в них необхідну кількість аудиторних годин як для теорії, так і для історії бібліографії, а також галузевих бібліографічних дисциплін курсу «Інформаційно-бібліографічні ресурси»;
- передбачити викладання теорії бібліографії спочатку, а лише потім – інших складових курсу «Бібліографознавство»;
- запровадити вивчення дисципліни «Бібліографознавство» для студентів усіх спеціалізацій спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в достатньому обсязі;
- поновити в навчальному плані спеціальності «Музезнавство та пам'яткознавство» викладання курсу «Основи книгознавства й бібліографії»;

- будь-які зміни в навчальних планах факультету соціальних комунікацій ХДАК обговорювати на спеціальних кафедрах і затверджувати на розширених засіданнях Ради факультету.

Перспективним напрямом дослідження є аналіз співвідношення бібліографознавчих, бібліотекознавчих та інформаційних дисциплін у навчальних планах окремих спеціальностей факультету соціальних комунікацій з метою відносного узгодження складових соціально-комунікаційних навчальних дисциплін.

Список посилань

- Беспалова, Э. К. (2003). Библиографоведение: научная и педагогическая практика. *Библиография*, 4, 16–34.
- Вохрышева, М. Г. (2004). *Теория библиографии: учебное пособие*. Самара.
- Зленко, Г. (2007). Бібліограф без бібліографії. *Науковий світ*, 6, 18–19.
- Коршунов, О. П., Леликова, Н. К. и Лиховид, Т. Ф. (2014). *Библиографоведение: учебник*. О. П. Коршунов (Ред.). Санкт-Петербург: Профессия.
- Коршунов, О. П. (2006). Современное библиографоведение. Что это такое? *Российское библиографоведение: итоги и перспективы: сборник научных статей* (с. 15–51.). Москва.
- Моргенштерн, И. Г. (2005). *Общее библиографоведение: учебное пособие*. Санкт-Петербург: Профессия.
- Новоженова, Т. А. (2008). Преподавание библиографической теории: методологический поход. *Научные и технические библиотеки*, 12, 43–50.
- Тодорова, С. М. (2017). Вплив соціокультурних змін сучасного інформаційного суспільства на трансформацію професії бібліографа. *Вісник Харківської державної академії культури*, 50, 124–134. Харків.
- Швецова-Водка, Г. М. (2011). *Вступ до бібліографознавства: навчальний посібник*. Київ: Кондор.

References

- Bespalova, E. K. (2003). Bibliography studies: research and pedagogical practice. *Bibliography*, 4, 16–34. [In Russian].
- Vokhrisheva, M. G. (2004). *The theory of bibliography: a textbook*. Samara. [In Russian].
- Zlenko, H. (2007). Bibliographer without bibliography. *The Scientific World*, 6, 18–19. [In Russian].
- Korshunov, O. P., Lelikova, N. K. i Likhovid, T. F. (2014). *Bibliography studies: a textbook*. O.P. Korshunov (ed.). St. Petersburg: Profession. [In Russian].
- Korshunov, O. P. (2006). *Contemporary bibliography studies. What is it? Russian bibliography studies: results and prospects: a collection of scientific papers* (pp. 15–51). Moscow. [In Russian].
- Morgenshtern, I. G. (2005). *General bibliography studies: a textbook*. St. Petersburg: Profession. [In Russian].

- Novozhenova, T. A. (2008). Teaching bibliographic theory: a methodological approach. *Scientific and technical libraries*, 12, 43-50. [In Russian].
- Todorova, Ye. M. (2017). The influence of socio-cultural changes of modern information society on the transformation of the profession of bibliographer. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Culture*, 50, 124-134. Kharkiv. [In Ukrainian].
- Shvetsova-Vodka, H. M. (2011). *Introduction into bibliography studies*: Kyiv: The Condor. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 07.09.2018 р.